

În căutarea dramaturgiei românești

Festivalul Dramaturgiei Românești de la Timișoara și-a reluat șirul edițiilor (a fost acum a IX-a), după o disfuncție organizatorico-financiară care a dus la suspendarea ediției de anul trecut. Noul director al teatrului timișorean, omul de cultură Cornel Ungureanu, și mai vechea împătimită a acestei manifestări artistice, Mariana Voicu, secretar literar al Teatrului Național și director al festivalului, sunt cei care au avut curajul să-și asume riscul resuscitării, în condiții la fel de grele, a acestei necesare și impresionante treceri în revistă a literaturii dramatice românești. Pentru că „Timișoara trebuie să continue, prin Teatrul Național, o tradiție a stimulării, relansării, repunerii în drepturi a dramaturgiei românești” (Cornel Ungureanu) și pentru că a fost probat „curajul celor ce nu ostenesc a izvodi argumente sensibile, ferme, eclatante, disperate, pentru ca un festival precum cel al Dramaturgiei Românești (...) să poată fi păstrat în zestrea culturală a orașului” (Mariana Voicu), întâmplarea artistică de la Timișoara s-a constituit într-un eveniment în care și-au dat întâlnire elevația culturală și angajamentul civic.

Un asemenea festival poate fi abor-dat din diferite unghiuri, dar ne vom mărgini, în cele ce urmează, să-l discutăm din cel definitoriu: prezența dramaturgiei românești. Paradoxal, spectacolele cel mai bine primite au fost cele construite nu pe texte dramatice propriu-zise, ci pe adaptări, pe scenarii extrase din cărți de poezie, ba chiar și mai mult: spectacolul care a deschis festivalul – **Costumele...!** lui Dan Puric de la Teatrul „Nottara” –, cu mare și îndreptățit succes la publicul timișorean, este, după cum bine se știe, un spectacol care se dispensează de cuvânt. Poate fi atunci vorba de *dramaturgie* în înțelesul real și învederat al termenului? **Memo**, spectacol al Teatrului Național din Cluj, în care Mona Chirilă a asamblat texte semnificative ale avangardei românești (Urmuz, Tristan Tzara, Eugen Ionescu), **Proscrisa**, adaptare scenică de Vasile

Nedelcu a unor versuri ale Savianei Stănescu, sau **Levantul**, somptuoasă înscenare a poemului lui Mircea Cărtărescu, purtând marca de fabricație a Cătălinei Buzoianu, repun pe tapet aceeași întrebare: este oare recitalul poetic (oricâtă încărcătură dramatică reușesc să-i confere realizatorii săi) dramaturgie propriu-zisă? Dacă adăugăm că un alt spectacol, cel cu **Mediterana** (Teatrul „Maria Filotti” din Brăila), este tot o dramatizare, de data asta de extracție epică, realizată tot de Cătălina Buzoianu, după scrieri ale lui Panait Istrati, vom ajunge la concluzia firească potrivit căreia piesa de teatru a fost în minoritate printre spectacolele festivalului. Ea a fost reprezentată prin **Nașterea de Constantin Voiculescu** (Teatrul Național din Craiova), **Domnișoara Nastasia** de G. M. Zamfirescu (Teatrul Odeon), **Pluta Meduzei** de Marin Sorescu (Teatrul German de Stat din Timișoara) și **Revoluția oarbă** de Leonid M. Arcade (Teatrul Național din Timișoara). Raportul poate că s-ar schimba dacă am pune la socoteală și cele două spectacole-lectură oferite de teatrul-gazdă, cu piese ale unor autori locali – **Napoleon**, **Femeia și Soldatul** de Aurel Gh. Ardeleanu și **Kepler** de Anavi Adam – sau chiar lansarea unui volum de dramaturgie al altui timișorean, Ion Jurca Rovina. Colocviile care au însoțit festivalul (dintre care unul purta genericul „Destinul dramaturgiei românești prezentă pe scenă, în volum și în ser-tar”) au insistat asupra subiectului, revelând și relevând existența unei dramaturgii, inclusiv de ultimă oră, destul de bogată și în nici un caz lipsită de valoare. Au fost citate nume ca Vlad Zografu, Radu Macrinici, Ștefan Caraman, Ștefan Zicher, Saviana Stănescu (dramaturgul, nu doar poeta), unele rar prezente pe afișe, altele deloc, fără a fi omiși nici dramaturgii din „vechea gardă” – D. R. Popescu, Dumitru Solomon, Iosif Naghibu, Tudor Popescu, Marin Sorescu și destui alții a căror operă este departe de a fi epuizată scenic. Paradoxal, regizorii preferă propriile

Levantul după Mircea Cărtărescu, în regia Cătălinei Buzoianu (Theatrum Mundi)

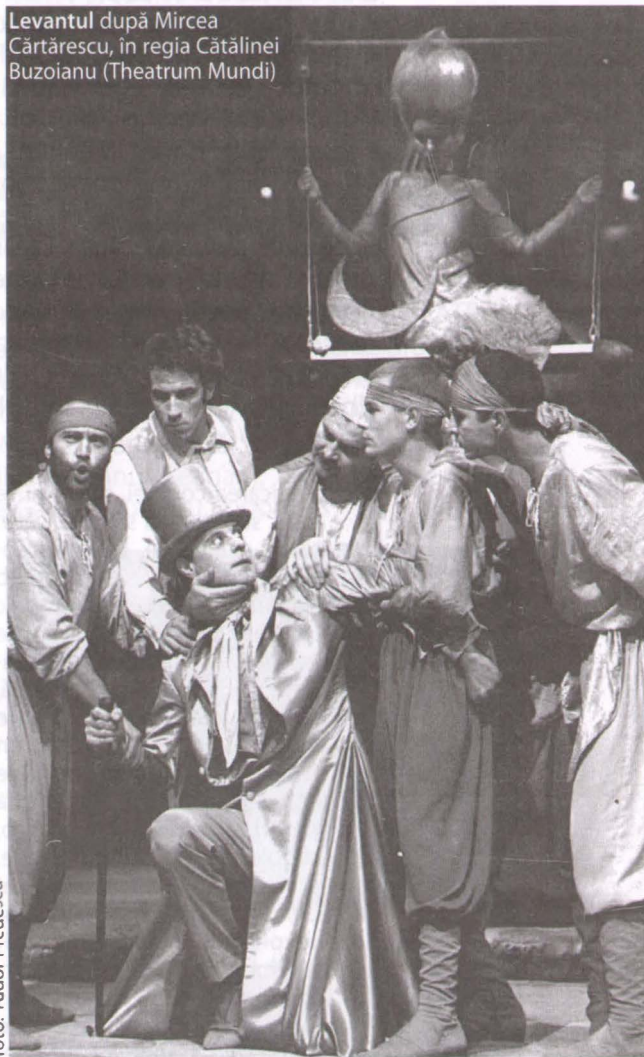

foto: Tudor Predescu

adaptări sau scenarii poetice literaturii dramatice propriu-zise, ceea ce s-a simțit și pe afișul festivalului timișorean. Selecția începută de regretatul Victor Parhon și continuată de oamenii Teatrului Național din Timișoara s-a confruntat cu o realitate, a funcționat după principiul cererii și ofertei. Nu ne rămâne decât să sperăm că teatrele vor reveni la sentimente mai bune față de dramaturgia originală și că însăși existența unui Festival al Dramaturgiei Românești va funcționa ca un ferment în acest sens.

Dumitru Chirilă